

Tukes-ohje 21/2020

**Hissin huolto, muutostyöt
ja tarkastukset**

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Sisältöalue Tarkentavia ohjeita hissien käytön aikaisen turvallisuuden varmistamiseksi
Kohderyhmät Hissien haltijat, hissistöitä tekevät toiminnanharjoittajat ja tarkastajat
Voimassaolo Toistaiseksi
Korvaa ohjeen (pvm, nro) 17.1.2017, 18/2017

HISSIN HUOLTO, MUUTOSTYÖT JA TARKASTUKSET

1 Johdanto

Sähköturvallisuussäädösten uudistuksen yhteydessä sähköturvallisuuslaissa oleva hissejä koskeva sääntely erotettiin omaksi erillislainsäädännöksi ja annettiin hissiturvallisuuslaki (1134/2016). Hissiturvallisuuslailla pannaan täytäntöön hissidirektiivi 2014/33/EU ja lisäksi hissiturvallisuuslaissa säädetään kansallisista, hissien käytön aikaisista asioista.

Hissiturvallisuuslain hissidirektiivin täytäntöönpanoa koskeva osuus käsittelee uusia hissejä ja siten muun muassa hissien vaatimustenmukaisuuden varmistamista, talouden toimijoiden velvollisuuksia ja hissien markkinoille saattamisen menetelmiä.

Tällä Tukes-ohjeella Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) antaa täydentäviä ohjeita hissiturvallisuuslain kansallisesti säädettäviä asioita koskeviin kohtiin. Ohje koskee muun muassa hissien huoltoa, korjaamista, muutostöitä, tarkastuksia ja hissien haltijan velvollisuuksia.

Tätä ohjetta sovelletaan hissien lisäksi liukuportaisiin, liukukäytäviin, kevythisseihin ja henkilöpaternosterhisseihin sekä tietyiltä osin nosto-oviin.

2 Hissin haltijan tehtävät

Hissiturvallisuuslaissa säädetään hissien haltijan velvollisuuksista käytössä olevan hissien turvallisuudesta huolehtimiseksi. Hissien haltijan tulee huolehtia mm. siitä, että:

- hissille on laadittu huolto-ohjelma
- hissiä huolletaan huolto-ohjelman mukaisesti
- hississä havaitut viat ja puutteet korjataan riittävän nopeasti
- hissille tehdään asianmukaiset tarkastukset
- hissiä koskevat asiakirjat ovat huoltajien ja tarkastajien käytettävissä
- hissistä pelastaminen tapahtuu turvallisesti.

Hissin haltijaksi katsotaan rakennuksen omistaja ja rakennuksen haltija. Hissin haltijaa edustavat taloyhtiössä tyypillisesti hallituksen puheenjohtaja ja isännöitsijä.

3 Hissin huoltaminen

Huollon tavoitteena on pitää hissi jatkuvasti turvallisena käyttäjilleen huolto-ohjelman mukaisin toimenpitein sekä erillisin korjaustoimenpitein.

3.1 Huolto-ohjelma

Hissille laaditussa huolto-ohjelmassa määritetään huoltokäynneillä tehtävät huoltotoimet ja määrävälit säännönmukaisille käynneille. Huolto-ohjelma laaditaan yhteistyössä hissien haltijan ja hissialan asiantuntijoiden kanssa.

Huolto-ohjelmaan sisällytetään kaikki hissien turvallisen toiminnan ja tarkoituksenmukaisen ylläpidon edellyttämät huolto-, säätö- ja puhdistus- ja kunnossapitotoimenpiteet.

Hissikohtaista huolto-ohjelmaa laadittaessa lähtökohtana ovat hissien valmistajan ohjeet hissien huollossa tarpeellisista toimista. Huoltokäyntien sisältö ja määrävälit eri huolto-toimille määritetään hissityypikohtaisesti olosuhteet huomioon ottaen. Huolto-ohjelmaa laadittaessa ja riittävän huollon määrää arvioitaessa otetaan huomioon mm. käynnistysten lukumäärä, ajoaika, hissien ikä, hissien tyyppi ja hissien käyttöolosuhteet.

Huolto-ohjelman tekemisessä voi hyödyntää standardia *SFS-EN 13015 Hissien ja liukuportaiden huolto. Huolto-ohjeissa noudatettavat säännöt.*

3.2 Vikojen korjaaminen

Hissien haltijan on huolehdittava siitä, että hississä havaitut viat ja puutteet korjataan riittävän nopeasti.

Jos huollon yhteydessä havaitaan vikoja tai puutteita, hissien huoltajan on informoitava haltijaa niistä, jotta hissien haltija voi huolehtia siitä, että viat ja puutteet korjataan. Korjaustoimet edellyttävät haltijan ja huoltoliikkeen keskinäistä sopimista tarvittavista

toimenpiteistä ja aikatauluista. Huollon yhteydessä havaitut välittömän vaaran aiheuttavat viat on korjattava ennen kuin hissien käyttöä jatketaan.

Jos tarkastuslaitoksen suorittaman määräaikaistarkastuksen pöytäkirjassa on kirjattuna puutteita tai vikoja, ne on korjattava riittävän nopeasti. Välittömän vaaran aiheuttavat viat on korjattava ennen kuin hissien käyttöä jatketaan. Tietyissä tapauksissa hissille määrätään uusintatarkastus. Hissien tarkastuksista on tarkemmin kappaleessa 8.

4 Hissityöt

Hissitöiden tekeminen edellyttää ammattitaitoa ja asianmukaista pätevyyttä. Hissin haltija voi itse vastata korin sisäpuolisesta puhdistuksesta ja lampun tai peilin vaihdosta, jos työ voidaan tehdä korin sisällä. Muut hissityöt edellyttävät hissipätevyyttä. Hissiturvallisuuslaissa hissityöllä tarkoitetaan hissien huolto-, korjaus- ja muutostöitä.

Toiminnanharjoittajan on ennen hissitöiden aloittamista tehtävä ilmoitus hissitöistä Tukesille. Toiminnanharjoittajalla on oltava palveluksessaan hissitöiden johtaja, jolla on hissiturvallisuuslain 46 §:n tarkoittama hissipätevyys. Hissitöiden johtaja vastaa yrityksessä mm. siitä, että työn tekeminen on turvallista, työn lopputulos on turvallinen ja että työntekijät ovat ammattitaitoisia ja opastettuja tehtäviinsä.

Hissipätevyyden myöntää Henkilö- ja yritysarviointi SETI Oy. Pätevyysvaatimuksista säädetään hissiturvallisuuslaissa ja valtioneuvoston asetuksessa hissien turvallisuudesta (1433/2016). Hissitöihin kelpoiset toiminnanharjoittajat on tarkistettavissa Tukesin toiminnanharjoittajarekisteristä, www.tukes.fi.

Itsenäisesti hissitöitä tekevällä työntekijällä on oltava riittävä ammattitaito. Hissiturvallisuuslain 45 §:n mukaisesti itsenäisesti hissitöitä tekevällä tai valvovalla henkilöllä on oltava hissitöihin soveltuva ammatillinen tutkinto tai koulutus ja vähintään puolen vuoden pituinen riittävän laaja-alainen työkokemus hissitöistä taikka kolmen vuoden työkokemus hissitöistä ja riittävät alan perustiedot. Hissitöiden johtajan tehtävänä on arvioida henkilön soveltuvuus kulloisiinkin työtehtäviin ja itsenäisen työskentelyn edellytysten täyttyminen. Jos itsenäisen työskentelyn edellytykset eivät täyty, tulee henkilön työskennellä työryhmässä valvottuna ja opastettuna.

Uuden hissien rakentamisesta säädetään EU:n laajuisesti hissidirektiivissä eikä uuden hissien rakentamiseen sovelleta kansallisia ilmoitus-, rekisteröinti- eikä hissipätevyysvaatimuksia. Uuden hissien rakentaminen ei ole hissiturvallisuuslain tarkoittamaa hissityötä.

Perusvaatimuksena kaikille hissityötä ja uuden hissien asentamistyötä tekeville on, että työntekijän on oltava opastettu kyseiseen tehtävään sekä perehtynyt hissiturvallisuutta, sähköturvallisuutta ja työturvallisuutta koskeviin vaatimuksiin.

Hissityössä ja uuden hissien asentamisessa on otettava huomioon, mitä työturvallisuudesta säädetään työturvallisuuslaissa. Työturvallisuuslaki ja sen nojalla annetut säädökset käsittelevät esimerkiksi mekaanisia, kemiallisia ja fysikaalisia vaaroja ja niissä säädetään muun muassa henkilösuojainten ja työvälineiden käytöstä. Lisäksi hissityöhön ja uuden hissien asentamiseen sovelletaan, mitä sähköturvallisuuslain 4 luvussa säädetään sähkötyöturvallisuudesta.

5 Hissin huoltaja

Hissiturvallisuuslaissa asetetaan vaatimuksia hissien huoltajan toiminnalle. Hissin huoltajan tulee mm.:

- tehdä hissille huolto-ohjelman mukaiset toimenpiteet huolto-ohjelmassa mainitun määrävälein
- huolehtia siitä, että hissien huoltaminen ja korjaaminen suoritetaan turvallisesti sekä työntekijöiden että sivullisten kannalta
- huolehtia siitä, että hissi on hissiin tehdyn työn osalta säädösten edellyttämässä kunnossa huoltojen ja korjausten jälkeen
- ilmoittaa haltijalle hississä havaituista vioista ja puutteista
- merkitä konehuoneessa säilytettävään huoltopäiväkirjaan huoltokäynnit huoltotoimenpiteineen sekä hississä esiintyneet viat ja niiden korjaaminen sekä päivämäärä ja työntekijän nimi.

6 Asiakirjat

Kaikki hissiä koskevat asiakirjat on tarpeen säilyttää huolellisesti. Tällaisia asiakirjoja ovat muun muassa rakenteelliset asiakirjat, käyttö- ja huolto-ohjeet, huolto-ohjelma, huoltopäiväkirja sekä tarkastuspöytäkirjat.

Hissin konehuoneessa tai konehuoneettoman hissien ollessa kyseessä hissien ohjauksissa on asiakirjoista aiheellista säilyttää ainakin huolto-ohjelma, huoltopäiväkirja, huolto-ohjeet ja ohjeet hissistä pelastamista varten.

Hissin huoltopäiväkirja on pidettävä ajan tasalla merkitsemällä siihen kaikkien huolto- ja korjaustöiden, muutostöiden ja tarkastusten suorittajien nimet sekä päivämäärät.

Hissin tekniset dokumentit on päivitettävä, kun hissiin tehdään muutostöitä.

7 Hissien korjaaminen, muutostyöt ja uusiminen

Hissiturvallisuuslain 53 §:n mukaisesti hissien huolto-, korjaus- ja muutostyöt eivät saa heikentää hissien turvallisuutta.

7.1 Korjaaminen

Korjaamisella tarkoitetaan hissien tai hissien osien korjaamista alkuperäistä vastaavaksi tai hissien osien vaihtamista alkuperäistä vastaavaan. Kun kyseessä on hissien korjaaminen, voidaan noudattaa hissien rakentamisaikana voimassa olleita vaatimuksia ottaen kuitenkin huomioon myöhemmin takautuvasti annetut säännökset.

7.2 Muutostyöt

Muutostyöllä tarkoitetaan hissikomponentin tai isomman laitekokonaisuuden korvaamista alkuperäisestä poikkeavalla osalla tai rakenteella. Muutostöissä on uusittavien laitekokonaisuuksien oltava nykyisin voimassa olevien teknisten vaatimusten mukaisia. Muutostyöt jaotellaan vähäisiin ja merkittäviin muutostöihin. Vähäisten ja merkittävien muutostöiden tarkastaminen poikkeavat toisistaan. Muutostöiden tarkastamista käsitellään kohdassa 8.4.

Vähäiset muutostyöt

Hissiturvallisuuslain 63 §:n tarkoittamia vähäisiä muutostöitä ovat muut kuin alla kohdassa *Merkittävät muutostyöt* mainitut työt, ja joissa vanhan komponentin tilalle asennetaan suorituskyvyltään, mitoitukseltaan ja toiminnaltaan samanarvoinen, mutta ei alkuperäisen kanssa samanlainen uusi komponentti. Samoin vähäisiä muutostöitä ovat hissien käyttöominaisuuksia parantavat lisäykset kuten kulunvalvontalaitteiden lisääminen. Myös kaksisuuntaisen hälytyslaitteen lisääminen katsotaan vähäiseksi muutostyöksi, mikäli lisäys ei vaadi muutoksia hissilaitteiden sähköisessä valvonnassa.

Merkittävät muutostyöt

Hissiturvallisuuslain 63 §:n tarkoittamina hissien merkittävänä muutostöinä pidetään:

- a) muutosta, jonka kohteena ovat:
 - nimellinopeus
 - nimelliskuorma
 - korin paino
 - nostokorkeus
- b) seuraavien osien lisäämistä, muuttamista tai korvaamista toisen tyyppisellä:
 - ovien lukituslaitteet
 - ohjaus- ja käyttöjärjestelmä
 - johteet tai johdetyyppi
 - kuilun tai korin ovi
 - nostokoneisto
 - vetopyörä
 - nopeudenrajoitin
 - turvalaite, joka estää korin hallitsemattoman liikkeen ylöspäin

- puskuri
- tarrain
- korvaavan ala- tai yläsuojatilan laitteet
- kannatinrakenteet
- huoltoajo- tai hätäkäyttöpainikkeet
- tarkoittamattomalta korin liikkeeltä suojaava järjestelmä
- elektroniikkakomponentteja sisältävät turvakytkenät
- hydraulisen hissin vuotosäppi ja pidätinlaite
- nostosylinteri
- ylipaineventtiili
- putkirikkoventtiili
- kuristuslaippa.

Kun muutostyön kohteena ovat tyyppihyväksytyt turvakomponentit, uusina osina käytetään nykyisin voimassa olevat vaatimukset täyttäviä komponentteja.

Merkittävässä muutostöissä lisätään olemassa olevaan hissiin uusien vaatimusten mukaisia komponentteja ja laitekokonaisuuksia ja silloin on tarpeen selvittää muutostöiden vaikutus koko hissilaitteiston toimintaan. Merkittävän muutostyön yhteydessä on arvioitava riskit ja varmistettava, että hissin turvallisuus ei heikenny miltään osin.

7.3 Hissin peruskorjaus

Hissin peruskorjaus eli modernisointi kuuluu merkittäviin muutostöihin. Peruskorjauksessa hissi uusitaan osittain. Tyypillisesti uusittavia kohteita ovat sähkö- ja ohjausjärjestelmä, käyttöjärjestelmä, hälytysjärjestelmä, kori ja ovet. Jos ainoastaan hissitilojen rakenteet (kuilu, konehuone) säilytetään ennallaan ja kaikki muu muutetaan, ei kyse ole peruskorjauksesta, vaan uuden hissin rakentamisesta. Peruskorjauksessa on säilytettävä oleellisia hissin rakenteita.

Kun hissi peruskorjataan, on tärkeää huomioida Euroopan komission suosituksessa 95/216/EY esitetyt toimenpiteet olemassa olevien hissien turvallisuuden parantamiseksi. Kun peruskorjaus toteutetaan laajana, voidaan toteuttaa kaikki suosituksen 10 kohtaa.

Peruskorjausta suunniteltaessa on hyvä verrata olemassa olevan hissin ratkaisuja nykyvaatimusten mukaisen hissin vastaaviin käyttäen apuna standardia *SFS-EN 81-80 Säännöt käytössä olevien henkilö- ja tavarahenkilöhissien turvallisuuden parantamiseksi*. Standardissa on lueteltuna ja riskiluokiteltuna 74 kohtaa, missä olemassa oleva hissi mahdollisesti poikkeaa nykyisten vaatimusten mukaisesta uudesta hissistä. Näistä melkein kaikki voidaan laajassa peruskorjauksessa päivittää vastaamaan uudelta hissiltä edellytettyä vaatimustasoa.

Peruskorjauksen suunnittelun avuksi on olemassa myös kansallinen standardi *SFS 5999 Hissin modernisointi* sekä ohjekortti *KH 57-00470 Hissien modernisointi*.

7.4 Uusi hissi käytössä olevaan rakennukseen

Peruskorjauksen vaihtoehtona on rakentaa olemassa olevan hissin tilalle uusi hissi. Myös uuden hissin rakentamisessa voidaan hyödyntää alkuperäisen hissin rakenteita, kunhan ne täyttävät nykyisin voimassa olevat vaatimukset.

Toinen tapaus, jolloin käytössä olevaan rakennukseen rakennetaan uusi hissi, on se, että alun perin hissittömään rakennukseen lisätään hissi. Silloin puhutaan ns. jälkiasennus-hissistä.

Käytössä olevaan rakennukseen rakennettavaan hissiin sovelletaan pääosin samoja vaatimuksia kuin muihinkin uusiin hisseihin. Joitain poikkeuksia teknisissä vaatimuksissa kuitenkin on, ne on esitetty standardissa *SFS-EN 81-21 Uudet henkilö- ja tavarahenkilöhissit käytössä olevissa rakennuksissa*.

Hissin toimittajan velvollisuuksista ja hissin vaatimustenmukaisuuden varmistamisesta säädetään hissidirektiivissä 2014/33/EU. Hissille tehdään ennen käyttöönottoa hissidirektiivin mukaiset vaatimustenmukaisuuden varmistamistoimet (ks. kohta 8.1) ja hissiin kiinnitetään CE-merkintä ja siitä annetaan vaatimustenmukaisuusvakuutus.

7.5 Hissin suojatilat

Kun hissi rakennetaan käytössä olevaan rakennukseen, on tietyissä tilanteissa mahdollista toteuttaa hissin suojatilat pysyvän vapaan tilan sijaan ns. vaihtoehtoisella suojatilaratkaisulla. Uuteen rakennukseen rakennettavassa hississä se ei ole mahdollista. Alla on hissien suojatiloja koskeva säännös ja sen tulkinta. Säännös on osa hissidirektiivin kansallista täytäntöönpanoa.

Valtioneuvoston asetus hissien turvallisuudesta (1433/2016), liite Olennaiset terveys- ja turvallisuusvaatimukset, kohta 2.2:

Hissi on suunniteltava ja rakennettava niin, että estetään puristumisvaara korin ollessa liikeratansa ääriasennoissa.

Tämä vaatimus täyttyy järjestämällä vapaa tila tai suojautumispaikka ääriasentojen ulkopuolelle.

Rakennettaessa hissi käyttöönotettuun rakennukseen, jossa riittävää suojatilaa ei voida järjestää, tämä vaatimus voidaan toteuttaa myös vastaavan turvallisuuden toteuttavilla kiinteästi asennetuilla turvalaitteilla.

Kyseinen säännös tulee tulkita siten, että **uuteen rakennukseen rakennettavassa hississä tulee aina olla pysyvä vapaa suojatila**. Toisin sanoen hissien, jonka suojatila toteutetaan ns. vaihtoehtoisella suojatilaratkaisulla, voi rakentaa vain käyttöönotettuun rakennukseen, ja siihenkin vain säännöksen kolmannessa momentissa säädetyn edellytyksen.

Säännöksen ensimmäisessä momentissa esitetään turvallisuustavoite, joka on tarkoitus saavuttaa. Puristumisvaara hissikorin ja kuilun katon ja kuilun lattian välisissä tiloissa on estettävä. Kyseinen vaara kohdistuu erityisesti hissiä huoltaviin ja tarkastaviin henkilöihin.

Säännöksen toisessa momentissa mainittu ”vapaa tila” tarkoittaa tilaa, joka on pysyvästi käytettävissä. Vapaan tilan vaatimusta ei voi täyttää vain vaihtoehtoista suojatilaratkaisua käyttämällä.

Säännöksen kolmas momentti on hissidirektiivin tarkoittama kansallinen ennakkohyväksyntä. Siinä säädetään ainoasta mahdollisuudesta toteuttaa suojatila jollakin muulla tavalla kuin pysyvällä vapaalla tilalla.

8 Tarkastukset

8.1 Tarkastus ennen hissien käyttöönottoa

Ennen kuin uusi hissi otetaan käyttöön, on sen vaatimustenmukaisuus ja siten myös turvallisuus varmistettava hissidirektiivin 2014/33/EU mukaisin menettelyin. Hissidirektiivi on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä hissiturvallisuuslailla. Suomessa yleisimmin käytetty menettely hissien vaatimustenmukaisuuden varmistamiseen on tehdä tyyppitarkastetulle hissille lopputarkastus (hissidirektiivin liitteet IV ja V) tai sitten tyyppitarkastamattomalle hissille yksikkökohtainen tarkastus (hissidirektiivin liite VIII).

Kun hissien vaatimustenmukaisuus on varmistettu, kiinnittää hissien toimittaja hissiin CE-merkinnän ja antaa hissistä vaatimustenmukaisuusvakuutuksen.

Uusien hissien tarkastuksia voivat tehdä ilmoitetut laitokset. Suomen osalta työ- ja elinkeinoministeriö ilmoittaa laitoksen Euroopan komissiolle, jonka jälkeen ilmoitettu laitos on oikeutettu tekemään hisseille hissidirektiivin mukaisia tarkastuksia EU:n alueella.

8.2 Määräaikaistarkastus

Hissille tehdään määräaikaistarkastus ensimmäisen kerran kahden vuoden aikana käyttöönotosta ja sen jälkeen joka toinen vuosi.

Hissiturvallisuuslaissa säädetään myös eräiden konedirektiivin soveltamisalueeseen kuuluvien laitteiden tarkastamisesta. Liukuportaalille, liukukäytävälle ja kevythissille tehdään määräaikaistarkastus kuten henkilöhissille eli ensimmäisen kerran kahden vuoden aikana käyttöönotosta ja sen jälkeen joka toinen vuosi. Henkilöpaternosterhissille, jota ei nykyisin enää saa saattaa markkinoille, tehdään tarkastus joka toinen vuosi.

Sähkökäyttöiselle nosto-ovelle, jonka ovipinta ei kierry rullalle akselin ympäri ja joka ei ole yksityiskäytössä ja jonka nostokorkeus on suurempi kuin 2,9 metriä, tehdään määräaikaistarkastus ensimmäisen kerran neljän vuoden aikana käyttöönotosta ja sen jälkeen neljän vuoden välein.

Määräaikaistarkastuksessa varmistetaan laitteen käytön turvallisuus ja asianmukainen kunnossapito. Tarkastuksessa käydään läpi laitteen teknisiä osia ja toimintaa. Tarkastuksessa myös tarkistetaan, että laitteen huolto-ohjelma on laitteelle soveltuva, huolto-ohjelmaa on noudatettu, laitetta on huollettu ja korjattu asianmukaisesti ja että muutostöistä on asianmukaiset tarkastuspöytäkirjat.

Laitteen haltijan velvollisuus on huolehtia siitä, että määräaikaistarkastukset tehdään.

Määräaikaistarkastuksia tekevät Tukesin hyväksymät valtuutetut laitokset. Nosto-ovia voivat tarkastaa myös valtuutetut tarkastajat, jos nosto-ovet kuuluvat tarkastajan pätevyysalueeseen. Tarkastuksiin valtuutetut toimijat löytyvät Tukesin verkkosivuilta www.tukes.fi.

8.3 Määräaikaistarkastuksen aiheuttamat toimenpiteet

Puutteiden ja vikojen poistaminen

Määräaikaistarkastuksesta laaditaan hissien haltijan käyttöön tarkastuspöytäkirja. Pöytäkirjasta käy ilmi tarkastuksessa havaitut viat ja puutteet. Hissien haltijan tehtävä on huolehtia siitä, että kaikki havaitut viat ja puutteet korjataan riittävän nopeasti.

Tarkastuspöytäkirja on hallintopäätös ja laitteen haltija ei voi oman harkintansa mukaan jättää korjauttamatta tarkastuksessa havaittuja vikoja ja puutteita, vaan muutosta tarkastuspöytäkirjaan tulee hakea pöytäkirjan mukana toimitettavan muutoksenhakuohjeen mukaisesti.

Hissin käytön keskeyttäminen (välittömän vaaran vika)

Hissien haltijan on huolehdittava siitä, että laitteen käyttö keskeytetään heti, jos siinä havaitaan vika tai puute, joka aiheuttaa välittömän vaaran hengelle, terveydelle tai omaisuudelle. Jos vika havaitaan määräaikaistarkastuksen yhteydessä, tarkastaja ilmoittaa

haltijalle **välittömän vaaran viasta** ja kehottaa haltijaa lopettamaan hissien käyttöä ja erottamaan se sähköverkosta. Tarvittaessa tarkastaja voi itse erottaa hissien sähköverkosta, esimerkiksi jos haltijaa ei tavoiteta.

Tukes katsoo, että hissien käytämisestä aiheutuu välitön vaara mm. jos hississä ilmenee seuraavia vikoja tai puutteita taikka jos laitteiden toiminta ei ole riittävän luotettavaa:

- kuilun ovi voidaan avata ilman työkalua, kun kori ei ole kyseisessä kerroksessa
- tarrain ei toimi
- nopeudenrajoitin ei toimi
- turvapiiri ei toimi tai piiri taikka sen osa on ohikytkeytynyt
- asuintalossa ei toimi hälytysyhteys jatkuvaan päivystykseen eikä paikallinen äänihälytin
- muussa kuin asuintalossa ei toimi hälytysyhteys jatkuvaan päivystykseen
- kori tai vastapaino on irti johteistaan
- kori kulkee korin ovi, tason ovi tai veräjä auki
- jarru ei toimi
- tela- tai ketjuhissin äärirajakytkin ei toimi
- hissitilojen ovien lukinta ei toimi
- hissikuilun suojaus on rikkoontunut niin, että kehon osa voi ulottua korin tai vastapainon liikeradalle
- hissien sähköasennukset ovat määräysten vastaiset siten, että siitä aiheutuu välitön sähkötapaturma- tai palovaara.

Edellä mainitut välittömän vaaran viat koskevat soveltuvin osin henkilöhissien lisäksi myös muita hissiturvallisuuslain soveltamisalaan kuuluvia laitteita. Lisäksi välitön vaara aiheutuu mm. seuraavista syistä:

- nosto-oven toimintavoiman rajoitus ei toimi ja ovi ei ole tasapainossa
- nosto-oven putoamiseen johtava rikkoutuminen näyttää mahdolliselta
- liukuportaan tai liukukäytävän kampalevyssä on niin monta vierekkäistä piikkiä poikki, että muodostunut rako on yli 30 mm.

Tapauksissa, joissa vikaa ei saada tarkastuksen aikana poistetuksi, hissien käyttöä voidaan jatkaa vasta sen jälkeen, kun välittömän vaaran aiheuttanut vika on poistettu. Käyttö keskeytetään ja viasta sekä aikanaan sen poistamisesta tehdään merkinnät huoltopäiväkirjaan. Jos tarkastus joudutaan keskeyttämään välittömän vaaran vian vuoksi, se suoritetaan loppuun kun vika on korjattu.

Hissien käyttö keskeytetään avaamalla pääkytkin ja lukitsemalla se standardin SFS 6002 kohdan 6.2.3 tai standardin SFS 5880 kohdan 7.2.2 mukaisesti sekä varustamalla hissi asianmukaisin merkinnöin standardin SFS 5880 kohdan 6 mukaisesti.

Havaitut välittömän vaaran viat mainitaan aina tarkastuspöytäkirjassa. Jos vika voidaan poistaa tarkastuksen aikana, sen poistamisesta tehdään merkintä pöytäkirjaan. Kopio tarkastuksen pöytäkirjasta toimitetaan Tukesille. Mikäli tarkastajalla on aihetta epäillä, että hissi pidetään annetusta kiellosta huolimatta käytössä, ilmoitus Tukesille on tarpeen tehdä viipymättä.

Hissin uusintatarkastus (vakava puute)

Jos tarkastaja havaitsee määräaikaistarkastuksessa **vakavia puutteita**, tarkastajan on määrättävä hissi tarkastettavaksi uudelleen. Myös välittömän vaaran viasta seuraa hissille uusintatarkastus, ellei vikaa saada poistettua määräaikaistarkastuksen aikana. Uusintatarkastuksessa varmistetaan, että määräaikaistarkastuksessa havaitut vakavat puutteet ja välittömän vaaran viat on korjattu.

Vakavaksi puutteeksi katsotaan sellainen vika, joka vähentää merkittävästi hissien käytön turvallisuutta. Riski on sen suuruinen, että korjaustoimet on tehtävä kiireellisesti. Vakavan puutteen aiheuttama riski ei kuitenkaan ole yhtä suuri kuin välittömän vaaran vian. Vakavan puutteen tapauksessa hissien käyttöä ei ole välttämätöntä keskeyttää ennen vian korjausta.

Jos kohteessa on monta vakavaa puutetta lievempää vikaa, voi niiden yhteisvaikutus tilanteesta riippuen nostaa kokonaisriskin vakavaksi, jolloin tilannetta voidaan verrata vakavaan puutteeseen.

Uusintatarkastus on suoritettava kolmen kuukauden kuluessa tarkastusmääräyksen antamisesta. Normaalisti uusintatarkastuksen suorittaa sama tarkastaja kuin alkuperäisen tarkastuksen. Uusintatarkastuksen ajankohta on hyvä pyrkiä sopimaan jo alkuperäisen tarkastuskäynnin yhteydessä. Vakavien puutteiden osalta on tärkeää huomata, että puutteet tulee korjata kiireellisesti eikä vasta sovittuun uusintatarkastuspäivämäärään mennessä.

8.4 Muutostöiden tarkastus

Vähäiset muutostyöt

Hissien vähäisten muutostöiden vaatimustenmukaisuudesta vastaa työn tehnyt toiminnanharjoittaja. Ennen hissien käyttöönottoa toiminnanharjoittaja tekee työlle ns. oman työn tarkastuksen. Muutostyöt kirjataan huoltokirjaan ja päivitetään hissien teknisiin dokumentteihin. Valtuutettu laitos tarkastaa muutokset seuraavan määräaikaistarkastuksen yhteydessä.

Merkittävät muutostyöt

Kun hissiin on tehty merkittäviä muutostöitä tai kyseessä on peruskorjattu hissi, muutetut osat tai rakenteet on tarkastutettava valtuutetulla laitoksella hissiturvallisuuslain 63 §:n mukaisesti ennen hissien käyttöönottoa. Tarkastuksessa noudatetaan soveltuvin osin hissien yksikkökohtaiseen tarkastukseen perustuvaa menettelyä (hissidirektiivin liite VIII).

Kevythissin, liukuportaan, liukukäytävän ja henkilöpaternosterhissin merkittävät muutostyöt on tarkastettava kohdan 8.5 mukaista varmennustarkastusta vastaavassa laajuuksessa.

8.5 Varmennustarkastus

Kevythissin, liukuportaan ja liukukäytävän turvallisuuden varmistamiseksi niille tehdään varmennustarkastus kolmen kuukauden kuluessa käyttöönotosta. Edellä kohdan 8.2 tarkoittamalle nosto-ovelle tehdään varmennustarkastus kuuden kuukauden kuluessa käyttöönotosta. Varmennustarkastus on uusittava, jos laite siirretään uuteen käyttöpaikkaan.

Varmennustarkastuksessa varmistetaan, että laite on asennettu oikein, että se toimii turvallisesti ja että laitteella tarvittavat välineet ja asiakirjat ovat käytettävissä.

Varmennustarkastuksen tilaamisesta huolehtii laitteen haltija.

Varmennustarkastuksia tekevät samat valtuutetut laitokset ja valtuutetut tarkastajat kuin määräaikaistarkastuksia.

8.6 Käytöstä poistetun hissien ottaminen uudelleen käyttöön

Palautettaessa tilapäisesti käytöstä poistettu hissi uudelleen käyttöön sille tehdään huolto, jossa varmistetaan että hissien käyttö on turvallista. Jos hissien edellisestä tarkastuksesta on kulunut pidempi aika kuin määräaikaistarkastuksia koskevat säädökset edellyttävät, sille tehdään myös määräaikaistarkastus ennen käyttöönottoa.

9 Hissistä pelastaminen

Hissiin loukkuun jääneet henkilöt eivät ole välittömässä vaarassa ellei joku ole loukkaantunut. Hissistä pelastamisen on kuitenkin syytä tapahtua mahdollisimman nopeasti.

Hissistä pelastaminen vaatii perehtymistä, ammattitaitoa ja hissitekniikan riittävää tuntemusta. Väärin suoritettuna pelastettava ja pelastaja ovat alttiina vakaville vaaroille. Normaalisti hissien haltija sopii pelastamisen järjestämisestä hissien huoltoliikkeen kanssa.

Hissistä pelastamisen ei ole tarkoitus olla ensisijaisesti pelastuslaitoksen tehtävä, vaan pelastuslaitoksen hälyttäminen tulee rajoittua tilanteisiin, joissa hissien jäänyt on loukkaantunut tai välittömässä vaarassa tai joissa pelastuslaitosta tarvitaan jostain muusta erityisestä syystä avustamaan pelastustoimenpiteissä.

Perehdytetty pelastaja

Kun on tarve nopeampaan pelastamiseen kuin mihin hissihuoltoliike voi sitoutua, esimerkiksi kun kyseessä on sairaala tai hoitolaitos, voidaan perehdyttää myös muu henkilö pelastajaksi.

Hissistä pelastamiseen voi perehdyttää luotettavasti seuraavasti:

- pätevä asiantuntija toimii perehdyttäjänä,
- tutustutaan hissien valmistajan ohjeisiin,
- tutustutaan hissien laitteisiin ja
- tehdään käytännön harjoituksia.

Hissien rakenne ja ilmenevien vikojen luonne voivat rajoittaa voimakkaasti niitä tapauksia, joihin perehdytetyn pelastajan taidot riittävät. Yleensä ottaen perehdytystä voidaan antaa vain kaikkein yksinkertaisimpien kerrosten välille juuttumisten hoitamiseen. Esimerkiksi silloin, kun konehuoneessa sijaitsevan ohjauskeskuksen kosketussuojaus on puutteellinen tai hätäajopainikkeet eivät toimi taikka hissi on tarraimen varassa, tarvitaan hissialan ammattilaista.

Pelastajalla tulee olla pääsy hissien konehuoneeseen, jossa säilytetään ohjetta pelastamisessa tarvittavista toimenpiteistä kyseisessä hississä sekä pelastamisessa mahdollisesti tarvittavia välineitä.

Hissien haltija huolehtii tarvittavasta kertaus- ja lisäkoulutuksesta pelastajan tehtävään.

11 Voimaantulo

Tämä Tukes-ohje tulee voimaan ilmestyttyään ja on voimassa toistaiseksi. Tämä Tukes-ohje korvaa ohjeen 18/2017, 17.1.2017.

12 Lisätietoja

Muutos edelliseen versioon: lisätty kappale 7.5 Hissien suojatilat.

Ohjeesta saa lisätietoja Tukesista, puhelin 029 5052 000.

Tämä ohje on tulostettavissa Tukesin Internet-sivuilla www.tukes.fi. Ohjeeseen liittyvää lainsäädäntöä löytyy osoitteesta www.tukes.fi.

Pääjohtaja Kimmo Peltonen

Johtaja Kirsi Levä